

TRADICIONALNA CRNOGORSKA KUĆA SA SAVREMENOM ORGANIZACIJOM PROSTORA

TRADITIONAL HOUSE IN MONTENEGRO WITH MODERN SPACE ORGANIZATION

Teodora Albijanić, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – ARHITEKTURA

Kratak sadržaj – U oblasti krasa u Crnoj Gori u mestu Godinje bilo je potrebno osmisliti stambenu kuću za porodicu. Stambena kuća zadržava spoljašni izgled tradicionalnih kuća u Crnoj Gori, ali dobija novu organizaciju prostora unutra koji prati sve potrebe savremenog čoveka i pruža mu mir i ušuškanost unutar ovog prostora. Enterijer prostorija dobija savremeni izgled, dok eksterijer ostaje jednostavan sa svim karakteristikama tradicije.

Ključne reči: Enterijer, eksterijer, organizacija, izgradnja kamenom, materijali, osvetljenje

Abstract – In Montenegro, in the place of Godinje, it was necessary to design a residential house for the family. The residential house retains the exterior of the traditional houses in Montenegro, but gets a new organization of space inside, that follows all the needs of modern man and gives him peace and coziness with this space. The interior of the room got modern look, while the exterior remains simple with all the characteristics of tradition.

Keywords: Interior, exterior, organization, stone construction, materials, lighting

1. UVOD

Zadatak master rada predstavlja izgradnju objekta sa uređenjem enterijera i eksterijera stambenog prostora. Predmetni objekat se nalazi u mestu Godinje u Crnoj Gori sa pogledom na obalu Skadarskog jezera. Uklapanje savremene organizacije prostora sa tradicionalnim načinom gradnje kuća u Crnoj Gori, teži se da se na najbolji mogući način formira ugodan i prijatan stambeni prostor i istakne njegov kvalitet. Prilikom projektovanja cilj je funkcionalno formiranje prostorija, igranje sa prirodnim ulaskom svetlosti u objekat i stvaranje posebne atmosfere na taj način. Želja da se postigne lagan, sveden i moderan enterijer, koji se nalazi u svedenom tradicionalnom objektu.

OBLAST ISTRAŽIVANJA

Meditranska arhitektura je imala ogroman lokalni uticaj na izgradnju objekata u Crnoj Gori, čineći da primorje bude jedinstveno. Prisustvo mediteranske arhitekture vezano je i za rezultat geografskog položaja i klimatskih

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bio dr Marko Todorov.

uslova. „Genius loci“ bio je jedini odgovorni za harmoniju budućih građevinskih poduhvata.

Tradicionalno graditeljsko nasleđe je jedan od najkompleksnijih medija za održavanje i razvoj identiteta i vrednost svakog naroda.

Kako se čovek razvijao, tako su se i njegove navike, a i potrebe menjale. Samim tim tradicionalna organizacija prostora je prevaziđena i bilo je potrebno sagledati šta je zaista potrebno današnjem čoveku kao individui ili čoveku kao delu zajednice. Da li su to idalje prostorije koje imaju isključivo samo jednu namenu, ili se danas različite stvari rade u istom prostoru.

2. PRISTUP TEMI

Analizom primera izradnje objekata Wespi de Meuron Romeo kuće u Askoni [1], renoviranjem kuće u Švajcarskoj [2] i analiziranjem tradicionalnih kuća i njihovih rekonstrukcija u Crnoj Gori [3] zaključeno je da prilikom uređenja prostora bitno je poznavati ko će biti korisnik istoga i obratiti pažnju koje su njegove potrebe.

Važno je obratiti pažnju na materijale koji će činiti prostor jedinstvenim. Uvođenjem drveta u prostor se dobija osećaj toplote koji je potreban s obzirom da je cela kuća naizgled masivna i hladna zbog kamena od kojeg je izgrađena. Zidovi su malterisani i prefarbanim toplim nijansama zbog osećaja toplote prostora koji se uklapa u prirodne materijale od kojih je kuća sači njena. Plafoni su ofarbani u svetlije tonove kako ne bi prostor izgledao „zatvoreno“.

S obzirom da je odnos otvora tradicionalnih kuća 1:2 ulazak svetlosti u prostorije je bio nedovoljan, pa je unutar objekta postavljen stakleni zid paralelan fasadi pomoću kojeg se svetlost reflektuje i prelama pa prostor zbog tih prelomljenih zraka dobija više svetlosti nego što bi dobio kroz male otvore karakteristične za ovo podneblje.

Detalji su takođe važni. Boravak u kući sagrađenoj prirodnim materijalima pruža se osećaj toplote i sigurnosti, a sam objekat se uklapa u okolinu u kojoj se nalazi s obzirom da je izgrađen od materijala koji se nalaze u njegovoj neposrednoj blizini.

3. PROCES PROJEKTOVANJA

Glavni izazov prilikom projektovanja bio je kako rasporediti sve prostorije da imaju dovoljnu količinu svetlosti i prirodnu ventilaciju a zadržati mali broj otvora na fasadi koji su karakteristični za ovo podneblje. Prateći razvoj

čoveka primećujemo da fizički odvojene prostorije sve više gube smisao, jer nedostatak barijera utiče na poboljšanu komunikaciju i zajednički boravak sa ukućanima koji je značajno smanjen usled različitih svakodnevnih potreba čoveka.

Zbog toga pregrade fizičke barijere u prizemlju objekta gotovo i da ne postoje, prenošenje opterećenja sa sprata rešeno je pomoću kamenih stubova i greda većeg poprečnog preseka. A vizuelno dobijamo da je prizemlje jedna jedinstvena celina. Pravilan odabir podnih obloga takođe utiče na ambijent i pružanje udobnosti.

3.1. Koncept

Objekat je arhitektonski oblikovan tako da su sa tri strane postavljeni prozorski otvori odnosa 1:2, dok je četvrta strana okrenuta severno pa ne postoji fenestracija. Bruto površina objekta iznosi 305m², zajedno sa prostorijama pratećeg sadržaja kao što su garaža, kotlarnica i skladište vina. Spratnost objekat je P+1. Etaže dele dnevnu i noćnu zonu. Prizemlje je namenjeno za dnevnu zonu i zajednički boravak svih ukućana, dok je sprat privatna zona svakog ukućanina pojedinačno. Vertikalna komunikacija koja povezuje ove dve zone je izmeštena spolja pa ne postoji direktna veza između privatnog i zajedničkog prostora.

U prizemlju se nalazi ulazni hodnik, dnevni boravak sa trpezarijom i kuhinjom koji sadrži veliki stakleni otvor kako bi donja etaža imala dovoljnu količinu prirodne svetlosti i prirodne ventilacije.

Na spratu se nalaze spavaće sobe kao i radni prostor i mokri čvor.

Stepenište koje vodi na gornju etažu u svom nastavku ima i terasu koja je u potpunosti zatvorena sa svih strana potpornim zidom koji je karakterističan za ova podneblja.

Tople boje zidova se uklapaju u prirodne materijale od kojih je objekat izgrađen. Nameštaj je takođe pravljen od toplih boja i materijala kako ništa ne bi narušavalo mir.

Slika 1. Novoprojektovana stambena jedinica

3.2. Dnevni boravak

Prilikom projektovanja, odlučila sam se za dnevni boravak koji je otvorenog tipa. Između dnevnog boravka kuhinje i trpezarije ne postoji fizička barijera. U dnevnom boravku postoji stakleni portal sa alu okvirom koji je izabran zbog temperaturnih razlika između leta i zime. Stakleni portal stvara povezanost unutrašnjeg i spoljašnjeg jer na prvi pogled ne postoji vizuelna barijera između ta dva prostora. Bez obzira na prirodno osvetljenje bilo je potrebno izabrati i adekvatno veštačko osvetljenje. LED lampe toplijeg tona postavljaju se u međuspratnoj ploči.

Topliji ton osvetljenja pogodan je za stvaranje toplije atmosfere i osećaja „sigurnosti“ zbog asocijaciju na nekadašnje ognjište i vatru.

Pravilnim odabirom podne obloge se može podići kvalitet prostora za boravak. Kada se bira podna obloga mora se voditi računa o tome da ona bude udobna i da smanjuje nivo buke u prostoru. Sa njom doprinosimo harmoničnosti. Kao podna obloga postavljen je parket od jasena u prirodnoj boji, koji svojim svetlim tonom otvara prostor dodatno. Istraživanjem sam došla do zaključka da pored toga što otvara prostor, jasenovim parketom dobijamo tradicionalniji izgled prostora.

Slika 2. Dnevni boravak

3.3. Kuhinja i trpezarija

Mala kuhinja se nalazi na prizemnoj etaži u sklopu dnevnog boravka. Sadrži osnovne elemente za pripremu i odlaganje hrane, kao i sto sa stolicama za nisko sedenje i klupu sa druge strane stola. Ovaj mali prostor za pripremu hrane je dizajniran tako da ne zauzima previše mesta a da sadrži sve što je neophodno za pripremu obroka. Boja kuhinje je odabrana u skadu sa tonovima ostatka nameštaja u kući. Pod ispod elemenata kuhinjskih i zid iza kuhinjskih elemenata je obložen keramičkim pločicama radi lakšeg održavanja. U kuhinji je kao i u dnevnom boravku postavljena LED rasveta.

3.4. Kupatilo

U kući se nalaze tri kupatila, dva zajednička i jedno u sklopu master sobe. Obrada zidova i podova u kupatilima je od keramičkih pločica u svetlijim nijansama. Oprema u kupatilu je od drveta prirodne boje i teksture i keramičkih elemenata. Plafon je farban u belo kako bi se vizuelno stvorio utisak da je prostorija veća.

3.5. Master soba

Master soba se nalazi na spratu na kraju hodnika koji kreće od ulaza na gornji sprat. Kako su otvori na fasadi mali, količina svetlosti koja ulazi u prostoriju nije bila dovoljna. Zbog toga je paralelno sa fasadnim zidom postavljen stakleni portal koji povećava ulazak svetlosti u prostoriju (zbog prelamanja i refleksije svetlostnih zraka od staklenu površinu).

U sklopu master sobe postoji malo kupatilo koje se nalazi u uglu prostorije.

Pod je od jasena koji svojim tonom daje svetlinu prostoriji koja je neophodna za lepši ugođaj. Zidovi su malterisani i farbani u svetli ton, takođe zbog atmosfere.

S obzirom da prostorija nije gabaritno baš velika, i izbor nameštaja je trebao da bude sveden na minimum, a i da bude što jednostavniji, sa skladnim izborom materijala.

Ambijentalno osvetljenje se dodatno postiže lampama koje su smeštene u sobi, koje čine dodatno veštačko osvetljenje pored plafonskog LED osvetljenja.

Slika 3. Master soba

3.6. Spavaća soba

Spavaća soba je gabaritno manja od master sobe i nalazi se odmah do master sobe. Otvori su takođe mali smešteni na istoj fasadi kao i u master sobi. Takođe, prirodno osvetljenje je rešno pomoću staklenog portala.

Od materijala je korišteno drvo kao obrada poda, malterisani zid farban u belu boju, staklo za portal.

Nameštaj je biran što jednostavniji kako se ne bi narušila jednostavnost kuće.

4. ZAKLJUČAK

Zahvaljujući izuzetno kvalitetnoj lokaciji, tik uz Skadarsko jezero, u najjužnijem delu krasa Crne Gore novoprojektovani objekat jednorodnog stanovanja pored svoje jednostavne tradicionalne arhitekture se u potpunosti uklapa u svoje okruženje i ne narušava mir prirode koja ga okružuje.

Kako se eksterijerom objekta nije narušila harmonija sa prirodom bilo je potrebno da enterijer ne naruš jednostavnost arhitektonskog sklopa što je postignuto otvorenosću prostorija i materijalizacijom enterijera.

Pravilnim usklađivanjem tekstura, boja i materijala, bez suvišnih detalja, jednostavnošću organizacije prostora postignut je prijatan osećaj boravka u enterijeru. Kod privatnih stambenih jedinica neophodno je da se prostor u potpunosti prilagodi potrebama korisnika i njegovom načinu korišćenja prostora.

Naizgled skromna kuća iz nekog starijeg vremena dobija potpuno novi doživljaj kada se uđe unutra organizacijom prostora. Materijalizacijom i upravljanjem kako prirodnog tako i veštačkog osvetljenja ostvaren je kontakt između prirode i unutrašnjeg prostora. Staklo kao transparentan i lagan materijal iskorišten je kao način za udvostručenje ulaska male količine svetlosti.

Svojom harmonijom materijala i boja prostor pruža osećaj rasterećenosti, toplote i što je najbitnije pripadnosti. Što je posebno važno kada se projektuje enterijer nečijeg životnog prostora, jer stambene jedinice više nisu samo prostor u kome ljudi odmaraju, već predstavljaju i prostor za rad, odmor, druženje... A bitno je da svaka prostorija bude multifunkcionalna a opet sigurna zona korisnika.

Kako je duh lokacije uvek prisutan on pored eksterijera značajno treba da utiče i na enterijersko rešenje, vodeći računa o tome da prostor treba ostati prilagodljiv promenama i mogućoj reorganizaciji u skladu sa potrebama korisnika.

5. LITERATURA

- [1] (<https://www.wdmra.ch/showPage.php?template=-opere&id=105>)
- [2] (<https://www.wdmra.ch/showPage.php?template=-opere&id=92>)
- [3] (https://www.researchgate.net/profile/Rifat-Alihodzic/publication/343417489_ARHITEKTURA_U_CRNOJ_GORI_1965-1990_KROZ_PRIZMU_BORBINE_NAGRADE_ZA_ARHITEKTURU/links/5f293ffd92851cd302d87094/ARHITEKTURA-U-CRNOJ-GORI-1965-1990-KROZ-PRIZMU-BORBINE-NAGRADE-ZA-ARHITEKTURU.pdf)

Kratka biografija:

Teodora Albijanić rođena je u Somboru 1996. god. Osnove studije arhitekture na Fakultetu tehničkih nauka je upisala 2015. godine, a završila 2020. Iste godine upisuje master na Fakultetu tehničkih nauka – smer Dizajn enterijera.

kontakt: albijanicka@gmail.com